

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL MOKSLININKŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ LAIKINOJO ĮSTATYMO NR. I-732 3, 4
IR 6 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR VALSTYBINIŲ PENSIJŲ
ĮSTATYMO NR. I-730 5 IR 15¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-20-1757)(20-10691(2))**

2020-10-23 Nr. NV-2894

Vilnius

Projektą rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslas: įgyvendinti Konstitucinio teismo nutarimą dėl mokslininkų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo.

Esama situacija:

- Pagal Mokslininkų valstybinių pensijų laikinąjį įstatymą mokslininkų valstybinė pensija skiriama asmenims, turintiems mokslo laipsnį ar pedagoginį mokslo vardą ir ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą, sukausiems senatvės pensijos amžių arba pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais, netekusiais 60–100 proc. darbingumo.

Mokslininkų valstybinės pensijos dydis:

- 5,80 Eur (10 proc. valstybinių pensijų bazės (58 Eur)) už kiekvienus visus daktaro stažo metus;
- 8,70 Eur (15 proc. valstybinių pensijų bazės) už kiekvienus visus habilituoto daktaro stažo metus.

Šias pensijas skiria ir moka „Sodros“ valdybos teritoriniai skyriai iš valstybės biudžeto lėšų.

Įstatymas nustato, kad:

- ✓ mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol asmuo turi pajamų, nuo kurių mokamos socialinio draudimo įmokos, ar gauna ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės rehabilitacijos, nedarbo socialinio draudimo išmokas;
- ✓ daktaro ar habilituoto daktaro stažą sudaro mokslinio darbo valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas iki asmeniui sukaks 65 metai;
- ✓ pensijos gavimo laikotarpis neįskaitomas į daktaro ir habilituoto daktaro stažą.

Šias nuostatas Konstitucinis Teismas 2020 m. birželio 3 d. nutarime pripažino prieštaraujančiomis Konstitucijai, taip pat konstatavo, kad įstatyme nėra numatyta mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarka, kai asmuo po jos skyrimo pradeda dirbti valstybinėse mokslo ir studijų institucijose.

- Valstybinių pensijų įstatyme yra analogiškai nustatyta, kad pirmojo ir antrojo laipsnių valstybinės pensijos, Respublikos Prezidento sutuoktinio valstybinė pensija yra nemokamos, jei asmuo turi pajamų, nuo kurių mokamos socialinio draudimo įmokos ar gauna ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės rehabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas.

2019 m. mokslininkų valstybinės pensijas gavo 3 275 asmenys, vidutinis pensijos dydis 150 Eur, išmokėta apie 6 mln. eurų. Pirmojo ir antrojo laipsnių valstybinės pensijas gavo 11 850 asmenų, išmokėta daugiau nei 17 mln. eurų. 2020 m. birželio mėn. 357 asmenims mokslininkų valstybinių pensijų mokėjimas buvo sustabdytas, nes jie turėjo draudžiamųjų pajamų. 50 asmenų dėl tos pačios priežasties negavo pirmojo arba antrojo laipsnio valstybinės pensijos.

Esmė:

Mokslininkų valstybinių pensijų laikinajame įstatyme siūloma:

- nustatyti, kad mokslininkų valstybinė pensija skiriama ir mokama tik kai asmuo nustojo dirbti mokslinį darbą;
- atsisakyti Konstitucijai prieštaraujančių nuostatų, kad:
 - 1) mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos pensijų draudimo įmokos, arba jeigu jie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas;
 - 2) kad mokslinio darbo stažas įskaitomas ne ilgiau, negu asmeniui sukaks 65 metai;
 - 3) kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas;
- reglamentuoti mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarką, kai asmuo po pensijos paskyrimo pradeda dirbti mokslinį darbą ir įgyja papildomą stažą, bei nustatyti susidariusių permokų išieškojimo tvarką;
- nustatyti įstatymo taikymo, mokslininkų valstybinių pensijų skyrimo iš naujo, perskaičiavimo ir nepriemokų išmokėjimo sąlygas.

Lėšų poreikis 2020 m. – apie 321 tūkst. eurų, 2021 m. – apie 594 tūkst. Eur.

Numatoma nauda: priėmus įstatymą apie 400 asmenų bus atnaujintas mokslininkų valstybinių pensijų mokėjimas, išmokant nepriemokas nuo KT nutarimo įsigaliojimo dienos (t.y. nuo 2020 m. birželio 3 d.); mokslininkams, kurie po valstybinės pensijos paskyrimo papildomai yra įgiję bent vienus mokslinio darbo stažo metus, pensijos bus perskaičiuotos ir išmokėtos nepriemokos nuo 2020 m. birželio 3 d.

Valstybinių pensijų įstatyme siūloma nuo 2021 m. sausio 1 d. atsisakyti nuostatos, kuria ribojamas pirmojo ir antrojo laipsnio valstybinių pensijų mokėjimas asmenims, po šios pensijos paskyrimo pradedantiems gauti pajamas, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos pensijų socialinio draudimo įmokos, arba kurie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas, taip pat atsisakyti nuostatos, kuria apribotas Respublikos Prezidento sutuoktinio valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas turint draudžiamųjų pajamų.

Lėšų poreikis 2021 m. – apie 184 tūkst. Eur. Pirmojo arba antrojo laipsnio valstybinių pensijų mokėjimas būtų atnaujintas 50 asmenų.

Derinimas: suderinta su Teisingumo ministerija, Finansų ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba.

Atitiktis Vyriausybės programai: Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada: siūlome svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti projektus pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. 8 706 61 803, el.p. ausra.gratuleviciene@lr.lt